

Viatge a la imaginació

El món tempestuós i convuls dels seus personatges, la ritualitat sagrada i l'onirisme de les imatges, fan de «Diario de invierno» una de les pel·lícules més importants dels últims anys.

La «Concha de plata» a l'últim Festival de Cinema de Sant Sebastià ha significat un bon suport per a un director no massa reconegut fins ara.

Vicent Sanchis

Quin va ser el teu punt de partida a l'hora de rodar la pel·lícula?

—Crec que *Diario de invierno* narra una senzilla història d'amor. I així ho deu entendre un espectador qualsevol. En canvi, el cinèfil percebrà certes aromes que el poden confondre.

—¿Tens por que aquest món primitiu, aquests fantasmes de la teua imaginació siguen difícils d'entendre?

—Res no naix per apriorismes. Aquests personatges sorgeixen per necessitat poètica. Naixen del teu ventre. El món mític té moltes coses a veure amb el món castellà.

—¿Et despulles, doncs, per oferir-nos la cara obscura i turmentada de la teua consciència?

—És un esforç per rescatar la memòria, perquè ens retorne símbols i ritus que han marcat profundament la nostra sensibilitat.

—¿Què ha significat per a tu la religió?

—La religió ha estat aliment i odi. No em produeix cap reacció especial. És el paisatge fonamental en la meua vida. És inevitable.

—¿I tant! Crec percebre-hi algunes connotacions entre la teua pel·lícula i La última tentación de Jesucristo. Si més no, en el tractament dispensat a aquell Crist estimat i odiat del qual no us podeu alliberar. ¿M'equivoque?

—Un dels rituals més importants per a un espanyol com jo és la missa, ¿ho entens? Tot espanyol ha estat testimoni del ritual més gran i esplendorós d'Occident: una missa catòlica. Hi ha tingut entrada de tribuna. És indubtable, doncs, que, d'una forma irracional, obscura i no lúcida, tornem aquests rituals i els vomitem en forma de pel·lícula, d'escenes ritualitzades a través de l'estructura de la missa. Se m'acaba d'ocórrer, però es que jo he anat més a missa que al cine. I damunt m'ho he passat bé. Tenia una fe de cavall. He tingut més fe que sant Pau. I des d'aquest territori, me'n reia, del Jesuset, de la seua mare no embarassada, que era la Verge, i blasfemàvem

«La religió ha estat nodriment i odi. És el paisatge fonamental de la meua vida».

contínuament sense saber-ho, que es el millor de tot.

—¿Per què t'interessa plantejar el tema de l'eutanàsia, el mite de Caïm i Abel, la dualitat de les persones, els conceptes frontereres del bé i el mal?

—Perquè a l'Espanya de Franco, tremenda històricament, la postguerra, es produeix el tresor de la meua vida, que és la infància. Jo m'ho he passat

molt bé en l'horror, ¿ho entens? Van ser anys bonics i feliços, són els anys del coneixement, on aquestes imatges primordials se'm gravaren amb lletres de diamant. Són anys d'horror, és veritat, però quan ets xiquet, et semblen anys d'una immensa bellesa. De tot això, surt la profunda ambigüitat que no sabria definir. El dia que ho sàpiga, seré mort.

—Parles del cine com si fos un acte de coneixement, com una contínua revelació de veritats ocultes...

—Parlar de la merda avorreix. El més important és entrar en el territori que no coneixes encara, i cada vegada més. És aleshores quan es produeix l'orgasme, el plaer eròtic del qual tots parlem, crec jo. No és una invenció meua.

—En la conferència de premsa vas citar Luis Cernuda per a referir-te al procés de creació artística. ¿Podries

ments, que més tard al director ja li resulta més fàcil practicar el triple salt mortal. Citem-ne un altre exemple fabulós: *Historia inmortal*, breu conte d'Isak Dinesen, adaptat al cinema per Orson Welles. Fixa-t'hi: aquest director considerat boig, rebel, iconoclasta, mai va ser més respectuós que en aquesta versió cinematogràfica. Així, doncs, quan em parles de compartir mons imaginaris, jo he de citar sense cap vergonya Angel Fernández Santos. De qualsevol manera, el director s'a-

—Que entranyable resulta l'encontre de Fernando Rey amb Lili Muratti en aquella casa que abans fou bordell. ¿En què et vas inspirar?

—Jo recorde que quan era menut em portaven a les cases de putes a l'hora de la migdiada, quan a Valladolid no et podies trobar el teu pare que era al treball o si era militar encara era a la caserna. Els prostíbuls eren sempre buits. Ens deixaven entrar als xiquets i les putes ens tractaven amb una tendresa i un afecte... Jo recorde les cuixes i els pits que Fellini ha mostrat tan bé en els seus films, ho recorde de forma familiar sense esperpent. Si haguérem tingut cinc duros com els joves de catorze anys, hauríem fet l'amor de la manera més bonica, de la mateixa manera que preniem pa amb xocolata, el berenar, com un aliment terrestre més.

—¿Per què destaqués l'espai urbà de la comissaria?

—La comissaria és l'àmbit professional de León. Una comissaria naix de l'abisme, de l'infern, dels subterranis més furibunds i al mateix temps més reals. Al costat de la meua casa hi ha una comissaria que està pintada de la mateixa forma que un convent de clausura. I és que els codis entre totes dues institucions —la policíaca i la religiosa— quasi són la mateixa cosa, sempre han estat units i continuen estant-ho encara. Convindria separar-los per a evitar la viscositat que se'n desprèn d'aquestes unions, ja que vivim en una societat democràtica.

—¿Temptes l'atzar?

—Provoque l'atzar perquè és una de les coses més boniques, temptar el misteri. Per a la selecció del xiquet piròman, jo els vaig donar les següents dades: que fóra fill de policia i orfe. El meritori em va portar el xiquet. També et diré que la fabulosa actriu Mary Carrillo sempre rebutja els meus guions perquè no li agrada la immundícia dels éssers humans que apareixen en els meus films. Una altra vegada l'atzar m'ha dut la puta del film, que afig un plus de vella nazi. No s'ha de citar Genet i altres, sinó que les putes, la religió i la santitat són dues cares de la mateixa moneda.

—¿I què és la follia?

—En termes artístics, la follia és quasi la lucidesa. Tots som devots de vells pares, en aquest cas de Valle-Inclán. I pel que fa a aquesta vella menesterosa, del Galdós en *Misericordia*. La millor manera d'adaptar els clàssics és oblidar-se'n. Si els has paït, els defeqes en forma de noves imatges. Aquest aliment ve d'uns pits: dels de Valle i Buñuel, però aquest, per la seua banda, és d'una tradició cultural. □

«Quan era menut, em portaven a les cases de putes a l'hora de la migdiada».

detenir-te una mica més en aquest tema de la creativitat?

—En aquest moment, a Madrid hi ha un fet força interessant: em referesc al tema de l'autoria i totes aquestes coses que ens fan déus, per les quals assassinem per a ser l'únic déu. Voldria referir-me a dos encontres enormes que s'hi han produït últimament: el de John Huston, que es limita a posar en imatges el conte de James Joyce, *Dublinenses*, i el d'una altra pel·lícula *El festí de Babette*, ¡com respecta el director danès Gabriel Axel cada punt, cada dièresi de l'obra literària d'Isak Dinesen! Tornant a Huston, mai ha estat adaptat amb tanta fidelitat i pulcritud el relat d'una altra persona. Reinventà el seu propi món a partir de Joyce i al mateix temps li va retre l'homenatge més devot.

—¿Vols dir que el guió d'Angel Fernández Santos dona peu a la teua adaptació de la qual és difícil precisar quines imatges o deliris corresponen a un o a l'altre?

—El text posseeix tants suggeriments,

propia, vampiritza, crea, transforma i elabora un altre llenguatge. La revista francesa *Cahiers du cinema*, ha fet molt de mal i ha creat una malaltia aparatosa, la de l'autoria, que no ajuda a ningú a seguir inventant. Aquesta màfia de la cosa artística.

—Quan Terele Pávez acaricia el ventre de la moribunda me n'he recordat de Gritos y susurros, d'Ingmar Bergman: em referesc a la manera de ressaltar la part física, a les imatges que combinen tendresa i escatologia.

—La densitat del cinema a voltes és d'un erotisme molt gran. També el cinema retrau l'aspecte sagrat de les formes.

Jo sóc tan histèric del meu treball que t'he de confessar que aquesta imatge em ve de la infància, de l'escultor val·lisoletà Gregorio Fernández. Jo vivia al costat de l'església on s'exposaven els passos de Setmana Santa, aquells Cristos, aquelles Verges que centren el tòtem, el tabú de la teua família, del teu barri. Sempre hi ha connexions. Això vol dir que l'ésser humà, la seua substància és internacional.